

1 הן אתם כלכם חיותם וקמה זה הכל תהיבתי: איוב כ"ב

2 ולא נמצא נשית ופתי כבנות איוב בכל הפרק ונתן להם אביהם נחלה בתוך ארציהם:

איוב כ"ט

3 ויבקשו נערה ויקח בכלל גבול ישראל ומצאו את אבישג השומנית ויבאו איתה למלך: מלכים א' ג

4 ותפל שבא ותקדם את הנערם הבו לפי הרב והאמלתי רק אני לבדי להגיד לך: איוב א' טו

5 עיר זה מדרב וזה בא רחמנו כשהיה שמו שלשה ראשים ושפטו על הגמים והקחום ואת הנערם הבו לפי הרב והאמלתי רק אני לבדי להגיד לך: איוב א' יז

6 ויאמר אליה כדבר אמת ונבלתי חזרתי גם את השבט נקבל מאת האלהים ואת דרע לא נקבל בכל זאת לא הקטא איוב בשפתי: איוב כ' י

7 ויבני יעקב באו מן השדה כשעמם ויחצו עבדו הנאשם ויחר להם מאד כי נבלה עשה כישראל לשבט את בת יעקב וכן לא יעשה: בארשית לר' ז

8 ובמה יודע אטא כי קצאתי חן בעיני בני ועקר הלא בלתי עמנו ונפלינו אני ועמך מקל הקים אשר על פני ארצות: שבת ל' טו

9 שובי שובי השולמית שובי שובי ונחור כר מה תחוו בשולמית כבמלכת הנחמנים: שיר השירים א' א

10 ונתן יעקב בן אמוץ אשר נתן על ידיה וירשעלם בימי עוהדי יותם אתו ויחזקו מלכי יהודה: ישעיהו א' י

11 ויהי בימי שפט השפטיים יהי רעב בארץ וחלף איש מבית לחם יהודה לגור בשתי מואב הוא ואשתו ושני בניה: רות א' א

12 כספר יהיה לסיגים כסאך ויחזקו במימי: ישעיהו א' כב

13 יהי היום ויבאו בני האלהים ויחצו על חם ויבאו גם הששן בתוקפיהם: אל הששן מאין הבא ויען הששן את יי ויאמר משט בארץ ארץ ומתחילתך בה איוב א' ו-י

14 קום ותהלך בארץ לארצה ולירבה כי לך ארצות: בראשית י"ז א

15 ויאמר יהי אל הששן הששן לפי על עבדי איוב כי אין כמחור בארץ איש חם וישר ירא אלהים וקר מרע: איוב א' א

16 ויאמר אל תשלח ידך אל הער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשבת את בנך את יחידך משני: בארשית כ"ב א

17 ויען הששן את יי ויאמר הקים ירא איוב אלהים: איוב א' א

18 הלא אתה שבת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו ומסבכי מעשה ידיו ברכת ומקנתו פרץ בארץ: איוב א' י

19 ונאמלך שלח נא ידך וגו' בכל אשר לו אם לא על פניו יתקן: איוב א' יא

20 ויאמר יי אל הששן ונהל כל אשר לו בידך רק אלוי אל תשלח ידך ונא הששן מעט פני יי: איוב א' יב

21 ויהי היום ויבאו ובנתו אכלים ושתיים ויין בבית איוב: איוב א' יג

בלעם ואביו: כדלמך במגילה (דף ע"ו.) כל ששמו ושם אביו נבדלות נידוע שהוא נבדל בן נביא:

אימא כמשעה שנכנסו ישראל למצרים. וא"ת ומאי קמ"ל קרא כתיב ויוסף ה' את כל אשר לאיוז למשנה ואיוז אחרי אמו מעשה חיה ק"מ שנה וא"כ היה בן שבעים קודם וי"ל דק"ד דלח כלל אלף בעושר ויופי של צנות אלל בשנים ללח **אליהוא** לא מישראל הוה. משעה דפשיטא ונראה דליהוא בן צרכאל מישראל הוה לך נראה דפ"ק דע"ז (דף ג.) דלמך יבא נלדל השומי וזופר הנעמתי ויעירו זבן ציראל שקיימו כל המורה כולה ל"ג התם ואליהוא בן צרכאל ונראה דשמעתמא דהתם סברה כמ"ד איוב זימי יעקב הוה דהא אמר לקמן דממשה ואילן לא ערפה שפינה על עובדי כוכבים: דור **שפוטא** את שופטיו. מימה לר"י דלמך (פ"ק) דממורה (דף ט"ו:) כל האשכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יעזר לא היה צהם שום דופי:

כפירוש רבינו מנחם גרם כולוה תנאי ואמוראי מודו דליוז ישראל היה ולר"י נראה ל"ג ואמוראי דרנח ע"כ סבר לעיל דלחו מישראל הוה דקלמך לעיל הכי אמר להן משה למרגלים ישנו לאומו אדם ששטמיו כען כו': ויש אומרים איוב זימי יעקב הוה. הני יש אומרים לאו היינו ר' נתן דהא פליגי עליהו: ככומלל

דורו של אשורוש ואימא בימי דוד דכתיב ויבקשו נערה יפה התם שבא גבול ישראל הכא בכל הארץ רבי נתן אומר איוב כתיב מלכות שבא היה שנאמר ותפל שבא ותקחם רח"ל איוב בימי כשדים היה שנאמר בת יעקב נשא כתיב הכא כדבר אחת הנבלות תדברי וכתיב התם כי נבלה עשה בישראל וכולהו (6) תנאי סבירא להו דאיוב מישראל הוה לבר מיש אומרים דאי ס"ד מאומות העולם הוה בתר דשכיב משה מי שריא שכינה על עובדי כוכבים והא (1) אמר מר בקש משה שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר (8) ונפלינו אני ועמך א"ר יוחנן דורו של איוב שטוף בזמה היה שנאמר הן אתם כולכם חיותם ולמה זה הבל תהבלו וכתיב (9) שובי שובי השולמית שובי וזה הבל תהבלו למה לי וא"ר יוחנן מאי דכתיב (10) חזון ישעיהו בן אמוץ למה דור שפוטא את שופטיו אומר לו (7) מול קיסם מבין (10) עיניך) אומר לו טול קורה מבין עיניך אומר לו (12) כספך היה לסיגים אומר לו סבאך מהול במים א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן כל האומר מלכת שבא אשה יהיה אינו אלא טועה מאי מלכת שבא מלכותא דשבא (13) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' ויבא גם הששן בתוכם ויאמר ה' אל הששן עבדך כעבודך כעבודך אברהם שאמרת לו (14) קום ויבא בארץ לארצה ולרחבה כי לך ארצות ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה (עד שקנה בד' מאות שקל כסף) לא הרהר אחר מדותיך (15) ויאמר ה' אל הששן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמותו בארץ וגו' א"ר יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב (16) כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב (15) איש תם וישר ירא אלהים (וסר מרע) מאי וסר מרע א"ר אבא בר שמואל (17) ויען הששן אתה סכת בעדו ובעד ביתו וגו' (18) ומקנתו פרץ בארץ א"ר יוסי בר חנינא מקנתו של איוב פרצו גדרו של עולם מנהגו של עולם ואבנים הורגים העוים מקנתו של איוב עוים הורגים את האבנים (19) ואולם שלח נא ידך ונע בכל אשר לו אם לא על פניו יתקן: איוב א' יג

אימא כמשעה שנכנסו כו'. מאתים ועשר דכתיב (איוב מב) ויוסף ה' את כל אשר לאיוז למשנה אף שנוטיו הוכפלו דכתיב (שם) ויחי איוב אחר זאת מאה וזכרנשים שנה למדתו שהיה בן שבעים כשנאלו יסורין עליו הרי מאתים ועשר ולעולם מעולי גולה היה: **נאכנאו לאומות העולם**. אלמא נכרי היה: **אליהוא**. על כרחך מדיימקסיה קרא בשמו (ושם אציו) ושם משפחתו ישראל הוה וזאת דלמתי ממשפחת רם היה היינו אברהם: **שכולו ככל**. הטועים שכהן לא היו כלום כדלמרינן לקמן שהשפט היה לו פתחון פה לשפט את שופטו ומוכיחו: **זימי מלכות שבא היה**. וזכא (9) גדוד מכשדים עליו: **ותפל** **זימי מלכות כשדים**. זימי נזכרנלך היה זכא גם משנא גרדו עליו: **וכולו בני תנאי כו'**. מסקנא דמירושלמי הוה דמרינן לעיל תנאי הוה הוה מתימא דלעיל ס"ל עובד כוכבים הוה והני תנאי דהן מתימא כולוה סבירא להו דישאל הוה זר מש אומרים דלמרי זימי יעקב הוה: **והא אמר מר**. דפ"ק דזכרותו (דף י"א): **ונפלינו**. (10) ונבדלנו בלתינו עמנו מכל האומות: **ונחלו כד**. לשון זימה (הוה זר) להסתכל בנשים שעובדי כוכבים אומרים לישראל שזני למורתנו ומזני עמנו: **שפוטא את שופטיו**. שהיו השופטים עלמן מקולקלים והיה פתחון פה לנשפט להוכיח את מוכיחו שאם אמר לו השפט טול קיסם מבין עיניך הסתלק ופרוש מעניניה קטנה שבדך יכול זה לומר טול קורה מבין עיניך פרוש מעניניה חמורה שבדך: **סבאך**. ייך כמו אל תהי צבאני יין (משלי כב): **מסול**. מעורב וכן כל לשון הוללות שצמחה לשון ערוב: **קום הספלק**. היינו דקלמך ומתהלך צה מאומו שאמרת לו מהלך צבאך אני צא: **ה"ג מנהג עולם נופן חלי פרוטה למנוני**. מי שיש לו מלאכה מועטת לעשות אומר לפועל חלי פרוטה אני נותן לך ונלך אלל חנוני ועקנה צפרוטה ככר או זיליס ומחולק ואיוז וימרה לחלי משלו ונתן לו כל הפרוטה שהיה רע צעניו לדקדק דצדק קל שאינו מנוון: **והאשטות רעוה** (וגו'). ע"י הבקר דריש ליה לקרא שאוכלת חזון ממלס המענה שזרע נומח צשעמו: מעין

מאי תבא ויען הששן וגו' אברהם שאמרת לו (14) קום ויבא בארץ לארצה ולרחבה כי לך ארצות ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה (עד שקנה בד' מאות שקל כסף) לא הרהר אחר מדותיך (15) ויאמר ה' אל הששן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמותו בארץ וגו' א"ר יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב (16) כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב (15) איש תם וישר ירא אלהים (וסר מרע) מאי וסר מרע א"ר אבא בר שמואל (17) ויען הששן אתה סכת בעדו ובעד ביתו וגו' (18) ומקנתו פרץ בארץ א"ר יוסי בר חנינא מקנתו של איוב פרצו גדרו של עולם מנהגו של עולם ואבנים הורגים העוים מקנתו של איוב עוים הורגים את האבנים (19) ואולם שלח נא ידך ונע בכל אשר לו אם לא על פניו יתקן: איוב א' יג

שם היה חייב לפועל חצי פרוטה היה נותן לו איוב פרוטה שלימה ולא היה הולך לתנוני לחלוף לו חצי פרוטה (כמנהגם) היינו וסר מרע שלא היתה מרדו כמדת רעיו בני אדם: שהטעימו הקב"ה

(6) [כע"י [למלך] (3) יבא שרתה] (4) נכיתה (5) [ועברו לו: (1) גירסת הע"י ויהיקטו שניך, (1) [ג"ל משוט בארץ ומתחילתך בה] (1) ומגילה (1) [ומסוה דף קכ"ב, (1) [ג"ל ומימי ר"ש, (1) [ויקד קודם ל"ה בלגמס, (1) [ג"ל כפ"י, (1) [נעי מוס' סוטה י, ד"ה אחרי ומוס' ע"ז מס: ד"ה אחרי ומוס' לקמן ג: ד"ה תנאי]

הגהות הב"ח

(6) נפ' ונפלו ונתי מנא סבירא: (3) [ש"י] ד"ה זימי וס' (2) [ג' ג' ד"ה] (4) ד"ה ונפלינו ל"ב א"ר ז' דלמכך עמנו הוה שזלה אחרת נקט משפחה סבינה על ישראל דמ"מ שאלת ונפלינו הוה דצוקא עבד נלמך עמנו וכן אלמ וזר דבר למר אל שאל עמנו סבינה ומגליס נלמך עמנו מכל האומות:

מוסף רש"י

טול קיסם. כמות עון קטן שבדך. זה יכול לומר לו טול אמה עון גדול שבדך. (ש"כ"ו) 10. והאחרונה רעוה על ידיה. שאלת חרשם האומות (ג"ל הבקר) הוה וזרעו עבד מהרשע ורעוה האומות מר חזון מן המלס (איוב א' י)

רבינו גרשום

אימא שהיה כשנינו שהיו ישראל כמצרים והכי הוא השבטא ישראל הוה כמצרים ר"י שנה איוב כשנאו עליו יסורין היה בן ע' שנה כדכתיב (איוב טו) גם שם גם ישע' בנו ואין שב פחות משי שנה כדכתיב ימי שנותיו בהם שבעים שנה וכשנשיב הקב"ה שבונו נתן לו הכל למשנה ושנותיו הפילו לו דכתיב ויהי איוב אחרי זאת ק"מ שנה ונתנו לו דמיקרא הרי ר"י בלעם (ואביו) איוב איוב איוב לעוברי כוכבים על דור תהבלו ועל דור הפלגה. בלעם איוב לעוברי כוכבים לעמלק (ולכתבים) וקשמי לוי יוחנן ולר' אלעזר דאמרי מעולי גולה היה: כתי לטורדו מן העולם אלמא דאיוב מעבירי כוכבים הוה: תנאי היה כו' וכולהו הני תנאי מהא כרייתא דר' אלעזר ואילך מודו דאיוב מישראל הוה מרעא מירי טעמיהו ממשל ואילך איבא למשמע מינה הואיל ושרתה עליו שכינה ממשא ואילך: לבד מיש אומרים דאמר בימי יעקב הוה שעריין לאי בא משה לעולם: דאי ס"ד דלשאר תנאי מאומות העולם היה וכי ממשא ואילך כו'. (1) ואמוראי קרי לר' יוחנן ולר' אלעזר דאמרי תרייהו איוב מעולי גולה היה ורבא נמי אמר: מה תחוו בשולמית זכר היכי דהאי קרא משתעי בנקבה דהיינו זימה הכי נמי הן אתם כולכם חיותם: ששפט. מי שיהיה שפוט על פי בית דין הוא שופט את שופטיו שאם אמר לו הששן טול קיסם שלך גולה מתחת ידך היה משיב הוא לשפט טול קורה כלומר אני גולתי קיסם שהוה עבד חתה גולת קורה שהוה גדול מזה: אדם נותן חצי פרוטה לחנוני

(6) נראה מזה סבירא כי גרם וכולהו תנאי ואמוראי ונתי 'הוה' צהם ר"ח ע"ש: (כמנהגם) היינו וסר מרע שלא היתה מרדו כמדת רעיו בני אדם: שהטעימו הקב"ה

1 הקדעת עת לרת יעלי קלע חלל אילות שמעון:
איוב ט א
2 איוב לא בדעת ידבר
ודבריו לא בהשכל:
איוב לה לה
3 יהי אחר דבר יי את
הדברים האלה אל איוב
ויאמר יי אל אליפי המימי
תרה אפי קו ובעני ריעק
כי לא בדעתם אל נבונה
בעבדו איוב: איוב כב ו
4 ושמעו שלשת רעי איוב
את כל הדיעה הזאת האבא
עליו ויבאו איש ממקומו
אליפו התמיני ובלדד
השחיר וצופר הנענמי
ויקרו ויקרו לבוא לגור לו
לנצח:
5 ויהי כי החל האדם לרב
על פני האדמה ובנות ילדו
להם:
6 יהי לו שבועה בנים
משלוש בנות ויקרא שם
האחת ימימה ושם השנית
קציעה ושם השלישית קרן
הפקר: איוב מב יג י
7 ואת שדור מה עבדו כי
תלבישו שני כי תיער עיר
יזב כי תקרע סוף עיניו
לשואו תשיב מאסו כך
עגבים נפשך וקציעה:
ויערבו ר ל
8 ואברדם וכן בא כמים
ויי כרד את אברדם בכל:
כראשית ר א
9 ויוד יעקב וידו ויבא עשו
מן השדה ורוחץ את
כראשית ר ב ט
10 כי בשרה מנאה עקבה
הנער הנאמרש ואין
11 כי קול כחולץ עשתמי
ערה כמבכרה קול בת
עיון תחפשו תפיש בפי
או נא לי כי עיפה נפשי
לדעתי:
12 ויאמר עשו דגה אבני
הולך לנחל ולקמה זה לי
בכרה: כראשית ר ב ט
13 עיו ומורת זה יהי לי
לישועה זה אלי ואגורו
אליו אבי וארמנות:
שמות ט ב
14 ויעקב נתן לעשו לחם
ונדו עדרים ויבאל וישת
ויקץ ויחך ויבו עשו את
הכברה: כראשית ר ב ל
15 ויקברו אתו יעקב
וישמעאל בניו כל מערת
המקפלה אל שדה עפרון
צרי החתי אשר על פני
שעאל:
כראשית ר ב ט
16 ויועז יצחק וימת יאסף
אל עפון וכן ועשו ימים
ויקברו אותו עין ויעקב
בניו:
כראשית ר ב ט

פרק ראשון פרק ראשון בתרא

בבוחלא דרישקא בנינה. אע"ג דמחול הוא שחור כדפירש
בה"ג ארכמא ארכמא [חולין מו:] היינו דמיא לוחלל ה"פ
כי היכי דלוחלל דרישקא מקרין ומאיר משאר כוחלל כך היא היתה
נאה משאר נשים וקרן הפוך לשון כי קרן עור פני משה (שמות לו)
והשתה אחי שפיר דומה למוחלל דמחול למוחלל שומעין
בפון עיניך דמחול דומה לפון שומעין
כחול בעין אכל לפירוש רש"י דגרס כי
כוכמא דרישקא קשה לרש"א א"כ
מאזי מיימי ומקרעי בפון עיניך ויומתן
מרגס נרד וככוס רשק ווככוס
כפרים עם נרדים עם רישקא (שור ד:)
שבל הויה שרואה אותה מיד
מתרפא. והא"ת והא ביימי
אנרהס אחתי לא היה חולי בעולם
כדלמרי' כהשוכר את הפועלים (צ"מ
דף פז:) דעד יעקב לא היה חולש ועד
אלישע לא היה דליחלס ואיתפח ומלינין
למינר דהכח נחולה של מכה איירי
ור"ת ור"י מפרשים דעד יעקב לא
היה דליחלס היינו חולי של מיתה מכלן
ולין היה דליחלס חולי של מיתה ולא
היה דליחלס עד אלישע:
בא על נערה המאורסה. והא
כאמר והלא לא נלטו בני
נח על נערה המאורסה כדלמרי' נ"י
ארבע מיתות (פסחים דף טז:) ושם ד"ה
נערה) בעולם צעל יס להן נכנסת
לחפ על פי שלל נלטו מכל מקום
מכוער הדבר כמו ושט את הנכורה
אף על פי שאינו מלווה על כך:
שגשה
או מיתותא ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם רביה
באה לעולם ריש לקיש אמר מריבה באה לעולם אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן לרידך דאמרת
רבייה באה לעולם מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב אמר לו נהי דלא נכפלו בשמות אבל נכפלו ביופי
דכתיב ויהי לו שבועה בנים וישלוש בנות ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם השלישית
קרן הפוך ימימה שהיתה דומה ליום קציעה שהיה ריחה נודף כקציעה קרן הפוך אמרי רבי רבי שילא שדומה
לקרנא דקרש מחייכו עלה במערבא קרנא דקרש לקותא היא אלא אמר רב חסדא ככוכמא דרישקא
במניה שנאמר כי תקרעי בפוך רבי שמעון כרבי איתילדיא ליה כרתא הוה קא חלש דעתיא אמר
ליה אבוה רביה באה לעולם אמר ליה בר קפרא תנחומין של הכל ניחמון אבוך [דרתניא] אי אפשר
לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אלא אשרי למי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אי אפשר לעולם
בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנותו בוסמי אוי למי שאומנותו בורסי כמתאי [ה' כרך את
אברהם בכל] מאי בכל רבי מאיר אמר שלא היתה לו בת רבי יהודה אמר שהיתה לו בת
[אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ר"א המודיע אמר] איצטנגינות היתה בלבו של
אברהם אבינו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו רבי שמעון בן יוחי אמר [אבן טובה היתה
תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא וכשעה שנפטר אברהם אבינו
מן העולם תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה אמר אביי היינו דאמרי אינשי * אידלי יומא אידלי קציעא
דבר אחר שלא מרד עשו בימיו דבר אחר * שעשה ישמעאל תשובה בימיו שלא מרד עשו בימיו
מנלן דכתיב ויבא עשו מן השדה והוא עיף ותנא אותו היום נפטר אברהם אבינו ועשה יעקב אבינו
תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו [ומ"ש של עדשים] אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי
מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבלולת מגולגלת
ומחורת על באי העולם מאי בנייהו איכא בנייהו לנחומי בכיעי אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר
אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט
את הבכורה בא על נערה מאורסה כתיב הכא ויבא עשו מן השדה וכתיב התם וכי בשדה מצאה
הרג את הנפש כתיב הכא עיף וכתיב התם אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים וכפר בעיקר כתיב
הכא למה זה לי וכתיב התם זה אלי ואנוהו וכפר בתחיית המתים דכתיב הגה אבני הולך למות
וישט את הבכורה דכתיב אויב עשו את הבכורה ושעשה ישמעאל תשובה בימיו מנלן כי הא דרבינא
ורב חמא בר בוזי הווי תבוי קמיה דרבא וקא מוגמנס רבא א"ל רבינא לרב חמא בר בוזי ודאי דאמריהו
(*) כל מיתה שיש בה גויעה זו היא מיתתן של צדיקים א"ל אין והא דור המבול א"ל אנן גויעה ואסיפה
קאמרינן והא ישמעאל דכתיב ביה גויעה ואסיפה אדהכי איתער בהו רבא אמר להו דרדקי הכי א"ר יוחנן
ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו שנאמר ויקברו אותו וישמעאל בניו [ו] ודילמא [ד] דרך חכמתן קא
חשיב להו אלא מעתה ויקברו אותו עשו ויעקב בניו מאי טעמא לא חשיב להו דרך חכמתן אלא מדאקדמיה
אדבורי אדבריה ומדאדבריה שמע מינה תשובה עבד בימיו ת"ר שלשה המעיימן הקב"ה בעולם הזה
עמדים: ד קציעה: קדה: בורם: שקורין קר"ש דקדש: היה ששמה קדש: לקווא היא: ואינה יפה מפני שיש בה כמה גוונין: כי כוחלא.

ללדת עולה ראש ההר כדי שיפול ממנה
וימות ואני מוסיף לה נשר שמקבלו בכנפיו
ומניחו לפניו ואלמלי מקדים רגע אחד או
(א) מתחלה רגע אחד מיד מת בין הרגע לרגע
לא נתחלה לי בין איוב לאויב נתחלה לי
יחולל אילות תשמור א"ל הלא זה רחמיה צר
בשעה שבורעת ללדת אני מוסיף לה דרקון
שמכיתה בבית החרם (ב) ומתפרה ממולדה
ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד
מיד מתה בין רגע לרגע לא נתחלה לי בין
איוב לאויב נתחלה לי [אויב] לא בדעת
ידבר ודבריו לא בהשכל (ג) וכתיב כי לא
דברתם אלי נכונה כעבדו איוב) אמר רבא
מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו
וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה
הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו
אליפו התימיני ובלדד השחור וצופר הנעמתי
ויועדו יחדו אמרו לנוד לו ולנחמו מאי
ויועדו יחדו אמרו רב יהודה אמר רב מלמד
שנכנסו כולן בשער אחד ותנא בין כל אחד
ואחד שלש מאות פרסי מגא הוו ידעי איכא
דאמרי כלילא הוה להו ואיכא דאמרי אילני
הוה להו וכיון דכמשי הוו ידעי אמר רבא
היינו דאמרי אינשי או חברא כחברי דאיוב

מסורת הש"ס

(א) [ועיניו נד: יומא טו.]
(ב) דש"ל ח"ו (א) ופענית כו.
ע"ש נפשי (ו) משהדרין ק:
קדויהו פני עיני' אפסיסיה.
ע"ש (א) לתן קחמ. ע"ש
[חופט'ה דקדויהו פ"ה]
(ג) [לפמי' חיי' כריס' ע"ט:
וכפוט'ה יד: ובע"ז סד: ד"ה:
אחסי' תייבש' נס' סלל]
(ד) [יומא כו: (א) ח' נ"ה
מרגלית. (ט) נ"ה משמיה
דד' ויחנ' (ו) וי' מפשי'
נשפת קמה: (ז) ומהדרין
טט: (ח) ו' לה רש"ש:
(ט) כפ"ה: כננליס: (ט) ו'ל
ומגס. ע"צ"ל].

גליון הש"ס

גמרא י"ח ברכי איתילדיא.
ע"ן מרדש רב' כחלש' פ'
כ: שם א"ל יומא. ע"
מריס דף ח ע"ה כהל"ס:
ד"ה חופט'ה דיומא:
שם י"ט צ"ח ע"ה ש"ח:
ע"ן פסדה דף ק ע"ה
ובמת' חיי' ס' ובתום
יעיס יומא דף ל' ע"ב ל"ה
תש"ס:

הגהות הב"ח

(א) כי לא מאחר רגע אחד
מיד נטפל ומה בין: (ב) שם
ומהרמב"א ויולדה ולאמלי
מקדים רגע: (ג) שם והא
לחמיתו משמיה דר' יוסי
כל משמיה שיש בה גויעה:
(ד) שם יחנ' ורשעאל בניו
מכרי ישמעאל קשיש
מביחק מ"ש דקחשיב
ליה ליצחק קמיה ש"מ
התשובה עבד ואדבריה
ליצחק קמיה וילמ' לך
לחמיתו: (ה) רש"י ל"ה
במניה ש"ח מנהל' משאר
כרכומין כ"ל:

לעני רש"י

פליטיא"א [פלגוד"א].
כמוס' במרשים.

מוסף רש"י

איצטנגינות. להיות נקן
הכליט המלות אפלות
השמות ויחנ' כו.
משכימין לפתחו. אכל
מולות. ושם: דרדקי.
מחיס' שלל הניש' לפסול
נשבת קחמ: אדבורי
אדבריה. הולך אל יצחק
לפעו וברחיש' כו *.

רבינו גרשום

ומתופא. רחמה ומרירי:
מכאן שאין אדם נתפס
על צערו. על מה שמדבר
מכוער צערו וכתיב לא
בדעת ידבר כלומר שאין
רענו מיושבת עליו מחמת
צערו: כי לא דברתם אלי
נכונה כעבדו איוב. דברים
הנונים חישוב ושאינן הנונים
לא חישוב [לא] תסס' ככל
מה שזכר בנגדו: כלילא
הוה להו. כתיב וחוקקין עליו
ב: פדפיסין ב: בתחייתו
וכשראין אשתה מתן
נשתנה פניה מדי היו יודיעין
שחביו אין שריו נכחת
רש אומרים ג' אילות היו
נוטעין בפדות שלל אחד
היה קורא לכל א' על שם
חבירו ואם היה מיביש אחד
מן האילות שבו הו' ידעין
שאין שריו כסובה אותו
שנקרא (ועיניה) ונאלין
על שמו: רבייה. כלומר
פניה ויביה שנתקבה
מגולת כניה: ולדיקין
דמרת רבייה. דבר טוב
הוא: שבעה. הינו ב'
עמדים: ד קציעה: קדה: בורם: שקורין קר"ש דקדש: היה ששמה קדש: לקווא היא: ואינה יפה מפני שיש בה כמה גוונין: כי כוחלא.

אברהם עבר אותו רשע ה' עבירות: היינו בכל. דלא מרד בימיו: ש"מ דעבר תשובה. דנהג ביה כבוד ליצחק ואדבריה מקמיה:

השותפין פרק ראשון בנא בתרא

(6) ומוק (מ.א.) (8) י"א אברהם יצחק יעקב משה אהרן ומרים כדאמר בנימין בן יעקב וכו' וזה חזק פי' ש"ס דכאן ד"ה מתקן וכו' (1) שנת ה' (ד) י"א וכו' (8) [לקמן ע"א].

תורה אור השלם

1 וברך את אברהם וכו' בא בימים וי' ברח את אברהם בכל. בראשית כ"א
2 ויברך יצחק יתרוה גילה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד צדי תבא לי ואכל מכל בשרם תבוא ואקברהו עם פרוץ ידותי. בראשית כ"ג
3 קח נא את ברכתי אשר הבאת לך כי יצא אברהם וכו' יש לי כל הצער בו ויחזק. בראשית לג' יא
4 כי בני ואבין אבתי ולבי הלא בקרבי.

5 ויעל אהרן וכהן אל הר החרו על פי י' וקח את שנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחורש סימיו באחד לחודש: במדבר לג' לח קח את שנת עבר וי' בארץ מצרים על פי י' דברים לג' ה
6 ויבאו בני ישראל אל הנהר חרבה מדבר בני חרש ויראשון וישב העם בקרבת וקח את שנת עבר וי' דברים לג' ה
7 ללבוש את שנת עבר וי' ישכון לבטח עליו ויחזק על הים ויבן כתובי שכן: דברים לג' ל' ב
8 לכן שמואל ויבן כבודי אף בשרי ישכון לבטח: תהלים כ"ט
9 ואת עמשה שם אבשלם תחת יואב על הלבא ועמשה בן איש ישמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אף יואב.

10 ואחיותיהם צרויה ואביגיל ובני צרויה אשר יואב ועמשה אל שלשה: דברי הימים א' כ"ט

הגהות הב"ח

(6) במשנה ולא נכרת טבטון א"כ"י החזק מכותלו של מכוני: (8) שם ואת הסלעים מן הכותל (א): (8) שם ד"ה יסוף וכו' הכי דרש ליה יסוף בנימין לבטח על סמיטת: (ד) ד"ה ד"ה שנתו וכו' ד"ה אלעזר בר"ש: (8) שם ד"ה סלעים כי ואת תנא מני דלון טומנין.

לעיו רש"י

קובלי"ש [קובלי"ש] אבני חלמיש.
מוסף רש"י
בעטור של נחש. בעלמו של נחש השואל למה ולא נחמה אתה עלה חטאי. בעטור כמו (דניאל) טעם ועמם ושבת (ה).

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין
פסח

ככל מכל כל. באברהם כתיב (בראשית כד) ויה' ברח את אברהם ככל צילחוק כתיב (שם כ) ואוכל מכל ציעקב כתיב (שם לג) וכי יש לי כל כלומר לא מסרו שום טובה: **חלל בקרבי.** יזרי הרע מת בקרבי: **צריה קא מוכר.** על לנו ממש הוא מתערס ואומר שמת בקרבו מרוב צרות: **שלא שלט בהן מלאך המות.** אלא ממו צנשיקה על פי שכינה: **ככל מכל כל.** לא מסרו שום כבוד ומנינו כבוד זה צנשיקה ואהרן שנאמר בהן על פי ה' ואם אלו מתו ע"י מלאך [המות] נמצא שחסרו כבוד: **כדאמרן.** שמתו ע"פ שכינה ואין ראיה רמה לשלום בני משוק משכינה שהרי אין הרמה צאה אלא מטפה מרה המטפסת מסמינו של מלאך המות דלמטר מר (ע"ז דף כ:): ממנה מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקות: **ישכון לבטח עליו.** הכי דרש (8) ישכון לבטח בנימין על סמיכות ידידות השכינה: **בעטור וי' שנת.** צעלמו של נחש כלומר לא הו' ראוין למות אלא שנגזרה גזירת מיתה על כל מולדתי של אדם הראשון צעלמו של נחש בעטור מרגום של צעלמו כדכתיב (דניאל ו) אחיעטור כל גו' וכן התיב עטור וטעם (שם כג): **ואחיותיהם.** צנני ישי כתיב:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור. צור שיה ומערה. מפורשים בבבא מציעא קמא פרק שור שנגזר את הפרה (דף ק:): **צור.** עגול: **שיח.** סרוך וקצר: **מערה.** מקורה בקרבו: **נכרכת הכובס.** חופר חפירה מרובעת צעומק אמה או יותר ומי גשמים מתכנסים בה לכנס נגדיהם והיו להם טמיה אמת שזרים את הנגדים יוס' או יומים צולאת כלבים והיא קרויה מחמלן בגמ' (ט) ואחת שמספספים בה והיא קרויה מייין [סס]: **אל"כ כו'.** מפני שהחפירה הסמוכה לצור מחלשת כותלי הצור ומרפה אותו: **וסד כסיד.** את כותלי חפירתו: **גפס.** פסולת וימים שנתעצרו צבית הוד: **הסלעים.** אבנים שהאור יוצא מהן שקורין קובלי"ש שכל אלו קשין לחומה שמוציאין הכל: **מן הכובס.** כותל צננים של טיט הבנוי על גבי קרקע ולאו צבור קטי השתא: **זרעים.** קשין לכותל כדמפרש בגמ' (8): **ומחרישה.** מרפה את יסודו ונופל: **מי רגלים.** ממסמקין את הלבנים שהן של טיט יבש: **ריחים.** קשין לכותל שמנידין את הקרקע בגלגול חמטמן: **מן הסכך.** היא הריחים התחתונה: **הרכב.** היא העליונה הרוכבת על זו והיא קצרה טפח מן התחתונה: **ואת הסגור שלשה מן הכליא.** תנור כלי מרס הוא שרוף כבצן כשאר קדירות ופיו למעלה והוא לקובצו בצרף עושה צנין טיט ואבנים שיהיו לו לכסין ומושיצין אותו עליו שלא ינטונו שוליו מחמת קרקע ואותו צנין עשוי צשיפוע רחב מלמטה וקצר מלמעלה כמות התנור התחתונה קרוי ללא ועליו קרוי שפה כלומר שפת הכליא שפמה עליונה ולפי שהנלו של תנור קשה לכותל צריך להרחיקו: **גב' פתח**

הדרן עלך השותפין

לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא נברכת כובסין אא"כ הרחיק (6) מכותל חבירו שלשה טפחים וסד בסיד ומרחיקים את הגפת ואת הובל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים (8) מכותלו של חבירו שלשה טפחים (7) (או) סד בסיד ומרחיקין את הזרעים ואת המחרושה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: **גב' פתח**

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין
פסח

שלושה בו' מעין העולם הבא. תימה לרשב"א אמאי לא חשיב נמי איוב דלמיר לעיל (דף טו): והאמתות רועות על ידיהם מלמד שהטעימו הקב"ה מעין עולם הבא וי"ל דאיוב לא היה אלא נחמד מילתא ואברהם ויצחק ויעקב נהנו מעין עוה"ב מכל וכל: **שבעה ש"א שליטה בהן רמה.** תימה לרשב"א דכולהו דריקי נמי דלמיר צננת צ"י שאל (דף קב): ורקצ ענמות קנאה מי שיש לו קנאה צלבו ענמותיו נרקצין ושאיין קנאה צלבו אין ענמותיו מרקצין וי"ל דיכול להיות שלא ירקצ וישלוח צו רמה דלמיר צנעשה דרבי (ה) אלעזר בן שמעון בהשזכר את הפועלים (ב"מ דף פד): דנפיק רימשה מאחזיניה: **שלושה לא ש"א בהן יצר הרע.** אין לפרש שלא שלט כלל דא"כ היכי קבלו עליה אנראל אלא דלמיר (וימא דף נח): מאי דכתיב רגלי חסדייו ישמור כיון שעבר אלם רוב שנותיו ולא שמר טוב אינו מוטוא הי"ן כיון שראה הקב"ה שהיו דוחקין עממן כל כך להתרחק מן העצירה סייעם הקדוש ציון הוא מנאלן ואילן שלא שלט בהן יצר הרע:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור. כל הני איירי דאית צהו מיא וטעמא משום מתנמא דלמירין בגמרא ותימה לר"י והא אמרי' בגמ' כל מרס ומרס דקא מחית בו' ואומר ר"י דלא קאמר אלא שמתאמה שעה ממחיל היזקן וכיון דמתחילת היזק הוו גירי דליה מודה ר' יוסי ומיהו אי לא משום מיא לא היה צריך הרחקה ג' טפחים: **לא שיח ולא מערה.** וה"ה חריצין ונעיצין והני נקט אגב צור דככל מקום רגלי לשנות שיח ומערה צדי צור ואמת המים ונכרכת הכובסין דאין רגלי לשנות גבי צור מפרש בגמ' דלריכי מרזייהו ומיהו הא לא מפרש אמאי לא הוה שמעינן להו מצור דמני לנמיר דצור ושיח דעמוקין טפי צני הרחקת שלשה אצל הכן דלא עמיקי כולי האי הוה אמיתא דלא צני הרחקת שלשה ופי תנא הני הוה אמיתא דצור ושיח דעמיקי טפי צני הרחקה יותר מג' וכפרק הפרה (ב"ק דף כ:): דתנן אחד החופר צור ושיח ומערות ומצריך להו לכולהו בגמרא התם ניחא דלא הוה ליה לתנא למינקטניהו אגב צור כיון דכתיב צור בקרא אלא הוה ליה למיני צור לחודיה:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא נברכת כובסין אא"כ הרחיק (6) מכותל חבירו שלשה טפחים וסד בסיד ומרחיקים את הגפת ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים (8) מכותלו של חבירו שלשה טפחים (7) (או) סד בסיד ומרחיקין את הזרעים ואת המחרושה ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה מן הרכב ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: **גב' פתח**

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין
פסח

א א מ"י פ"ט מהלכות שניס הלכה א סמך עשין טו"ע ח"מ ק"י תוס' ספ"ק י'
ב ב מ"י שם הלכה ג טו"ע שם ספ"ק ד'
ג ג מ"י שם טו"ע שם ספ"ק ה'
ד ד מ"י שם הלכה ג טו"ע שם ספ"ק ז'
ה ה מ"י שם הלכה ז טו"ע שם ספ"ק ח':

תימה לרשב"א אמאי לא חשיב נמי איוב דלמיר לעיל (דף טו): והאמתות רועות על ידיהם מלמד שהטעימו הקב"ה מעין עולם הבא וי"ל דאיוב לא היה אלא נחמד מילתא ואברהם ויצחק ויעקב נהנו מעין עוה"ב מכל וכל: **שבעה ש"א שליטה בהן רמה.** תימה לרשב"א דכולהו דריקי נמי דלמיר צננת צ"י שאל (דף קב): ורקצ ענמות קנאה מי שיש לו קנאה צלבו ענמותיו נרקצין ושאיין קנאה צלבו אין ענמותיו מרקצין וי"ל דיכול להיות שלא ירקצ וישלוח צו רמה דלמיר צנעשה דרבי (ה) אלעזר בן שמעון בהשזכר את הפועלים (ב"מ דף פד): דנפיק רימשה מאחזיניה: **שלושה לא ש"א בהן יצר הרע.** אין לפרש שלא שלט כלל דא"כ היכי קבלו עליה אנראל אלא דלמיר (וימא דף נח): מאי דכתיב רגלי חסדייו ישמור כיון שעבר אלם רוב שנותיו ולא שמר טוב אינו מוטוא הי"ן כיון שראה הקב"ה שהיו דוחקין עממן כל כך להתרחק מן העצירה סייעם הקדוש ציון הוא מנאלן ואילן שלא שלט בהן יצר הרע:

רבינו גרשום

על פי ה' דמי שמת ע"י מלאך המות שולט בו רמה וחולעה מפני כי ג' טיפין של מדה תלוין בו כפסיו ממנה מדה ממנה מסריח ממנה פניו מוריקים ואותם שמתו על פי ה' לא שלט בהן רמה ותולעה: חלל בקרבי. שאין בו יצר הרע: צעריה דמדוכי. כלומר זה בקרבו מפחד מאוהב מעשה שאירע לו: דמי הוא דעבי אה שוכן בו לבטח: בעטור שיל נחש. בעצה שיעצה לחיה ולא מפני חטא אדם עטור לשון כמו (דניאל ו) טעם טעם: הדרין עלך השותפין: לא יחפור אדם בור כו'. משום דקא מפריה ליה לארעה ומקלקל לבורו: ולא שיח. זהו חפירה שחופרין להשקות שדותיהן ועשויה אריך וקטין: לא מערה. שהיא מרובעת: נברכת הכובסין. ששם רוחצין וכובסין את בגדיהן: [נראה ל'ל' חמתי הוא דעני שישמן כשור נכטן].

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין
פסח

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין
פסח

הדרן עלך השותפין

הדרן עלך השותפין
פסח